

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani
Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisno ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letna 60 Din za tuzemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list v stanarino. Oglašje po oeniku in dogovoru, dvоек posoba. Pošt. šek. rač. 11.153. Telefon 3113

Depolitizacija našega šolstva

Zdi se, da se je v zadnjem času naše šolsko zatišje začelo nekako diskretno prebujati. Časi postajajo bolj kritični, pa se mnogi »činiteljje« obračajo na razne strani po pomoč in podporo. Kriza je sicer že nešteto krat — uradno in poluradno — proglašena za prvenstveno gospodarsko, toda od te strani ji pri nas ne morejo priti v okom, niti se to dosedaj še ni resno poskusilo. V pomanjkanju »tozadevnega« gospodarsko-reformnega poguma se nastavlja pod škripajoči voz idejno-kulturni vzvodi. Profesionalno se imenuje to idealistično gledanje, v nasprotju z grobim materializmom, ki bi hotel reševati gospodarska vprašanja z gospodarskimi ukrepi. Z visokega mesta smo dobili pred nekolicimi dnevi izjavo, da morata stopiti cerkev in šola v borbo proti desnim in levim ekstremnim elementom. Kdo nam je porok, da ne dobi učiteljstvo že v bližnji prihodnosti točna navodila za pobijanje demokracije in klerikalizma?

Kajti ni še dolgo tega — vsaj tako dolgo ne, da bi morali že pozabiti — ko se je zahtevala od šole nekoliko drugačna ideologija. Kdo ve, čez koliko časa bo moralo učiteljstvo vzeti v roke zopet kak nov abecednik svetovnega nazora? In vse to se imenuje depolitizacija šole in učiteljstva! Vsak režim jo pač razume tako, da se depolitizirajo vsa nasprotna mnenja, učiteljstvo — ki naj vzgaja značaje — bodi pa veren barometer vsakokratne take depolitizacije.

Prav zares — in Bog nam odpusti našo naivnost! — smo si predstavljali mi to stvar docela drugače. Na nevarnost, da zapademo v splošen pomilovalni posmeh realnih politikov, naj povem, kako smo si v svoji preprostosti zamislili to čudno šolsko zadevo, ki se označuje z imenom »šolska depolitizacija«.

Šola je in bo ostala »politicum« vse do tlej, dokler si bodo v politični areni stale nasproti stranke z različnim svetovnim in življenjskim naziranjem. Stremljenje posameznih strank, ustvariti si že v osnovnošolski mladini svoj bodoči naraščajni kader, je povsem naravno in samoobsebi umevno. Nobena struja, ki je prepričana o resnosti in upravičenosti svojih idealov ter čuti v sebi še dovolj mladostne ekspanzivne sile, se ne bo prostovoljno odpovedala temu stremljenju. Res je pa tudi, da bi privedlo tako partizansko stremljenje — izpeljano brezobzirno do zadnjih konsekvenc — vse šolsko življenje do takih absurdnosti, da bi se ta važna družabna funkcija izprevrnila v brezglavo anarhijo. Kajti šolske vzgoje ni brez učiteljstva! In dokler bodo učitelji čisto navadna, normalna človeška bitja, iz duše in telesa, ne pa umetno zgrajeni roboti, toliko časa bo morala to dejstvo upoštevati vsaka politizacija ali depolitizacija šole.

Dosledno svojemu programu bi morala sicer vsaka nova režimska stranka odstaviti vse prejšnje učiteljstvo in ga nadomestiti s svojimi pristaši; kajti duh je, ki ustvarja, vzgaja in gradi, paragrafi in odredbe so le berglje, po katerih naj bi duševni invalidi dospeli do cilja, ki je pridržan samo duševno polnovrednim osebam. In če bi tudi bilo mogoče, spreminjati z dekreti učiteljsko duševnost, kaj pa tedaj, ko se nam v resničnem političnem življenju javljajo razni režimi skoraj vedno le kot kompromisne grupacije heterogenih svetovnih naziranj, združenih bolj radi časasnih taktičnih potreb kakor skupnih svetovnozornih vidikov? Katera izmed komponent takih režimov naj narekuje šoli in učiteljstvu vzgojne smernice? Ali naj si mogoče razdele državo na posebne interesne sfere in ustvarijo tako preko duš učiteljstva nekaj kulturni konglomerat, ki bo trajal v najboljšem primeru do prve prihodnje taktične poteze hudomušne politične zgodovine?

Kljub osnovnemu spoznanju o neizogibni politični naravi šole kot socialne funkcije, so postavljene samovoljni vsakokratnih režimov neke gotove meje, ki se ne smejo prekoračiti brez nevarnosti, da zapade vsa narodna vzgoja v nesmotno eksperimentiranje.

In prav v okvirju teh nedotakljivih meja je zasidrana depolitizacija šole, kakor jo razumemo mi, učitelji. Šola mora ostati v svojem bistvu vsekakor važna družabna ustanova, ne sme se pa ponižati nikdar na stopnjo strankarske podružnice. Zato je izključiti iz njene vzgojnega načrta vse, kar bi jo moglo izročiti v metež nestalnim valovom politične oscilacije. Prav tako mora biti zavarovano narodno učiteljstvo pred vsemi demoralizujočimi poskusi, napraviti iz njega politične vremenske peteline. Koncem koncev mora stati postavka »značajno učiteljstvo« v prosvetnem programu vseh strank vendarle na prvem mestu. L. G.

Dva važna amandmana finančnega zakona

DISCIPLINSKI POSTOPEK.

Določba § 40., točke 4., finančnega zakona se glasi: Učiteljstvo narodnih šol odgovarja disciplinsko po predpisih poglavja VIII. čl. 124 in 178 zakona o notranji upravi s spremembami, predpisanimi s § 89. istega zakona, tako da je za učiteljstvo narodnih šol in za šolske nadzornike pristojen minister prosvete v vseh primerih, kjer je po predpisih VIII. poglavja omenjenega zakona pristojen minister notranjih del in da v banovinsko disciplinsko sodišče pridejo poleg članov, predvidenih po zakonu o notranji upravi, tudi po eden predstavnik prosvetnega oddelka kr. banske uprave in stanovskega združenja učiteljskega narodnih šol, osnovanega po § 26. uradniškega zakona, kot sodnik, a disciplinsko sodišče druge stopnje (čl. 135 t. 2) naj se sestavi pri ministrstvu prosvete; v to naj pridejo kot člani državni uradniki resora ministrstva prosvete in en član centralnega odbora stanovskega združenja učiteljstva narodnih šol kot sodnik.

Ko stopi ta zakon v veljavo, prenehajo veljati §§ 88, 89, 90 in 91 (a ostane § 92) zakona o narodnih šolah z dne 5. decembra 1929.

Minister prosvete se pooblašča, da po odobritvi ministrskega sveta izda na tej osnovi uredbu z zakonito močjo.

VZDRŽEVANJE NARODNIH ŠOL.

Dolžnost izplačevanja vseh stvarnih potreb pri vzdrževanju narodnih šol, kot plačevanje učiteljskih stanarin in postrežbe se prenese iz upravnih odnosno šolskih občin na banske samouprave.

Upravne občine ostanejo še nadalje dolžne graditi šolska poslopja, dajati potrebno zemljišče za šole, šolsko dvorišče, igrišče, zemljišče za praktičen kmetijski pouk, učiteljski vrt, v vseh obvezno vse to po možnosti v bližini šole; pobrigati se morajo tudi za pitno vodo in pa, da so vsa pota, ki vodijo do šole, urejena. Pri vršitvi teh dolžnosti jim bodo pomagale banske uprave in ministrstvo prosvete po razpoložljivih proračunskih možnostih.

Ko stopi ta zakon v veljavo, prenehajo veljati vsi predpisi zakona o narodnih šolah od 5. decembra 1929, ki se nanašajo na vzdrževanje narodnih šol, a postopek o vzdrževanju narodnih šol po lanskim samoupravah se bo reguliral z uredbu, ki bo imela zakonsko moč, in ki jo bosta predpisala minister prosvete in minister financ po odobritvi ministrskega sveta. Ta uredba se ne nanaša na šole v mestnih občinah.

Nadalje predvideva finančni zakon naslednje:

Pooblašča se g. minister prosvete, da izda po odobrenju ministrskega sveta:

1. Uredbo z zakonsko močjo o ureditvi ministrstva prosvete.

2. Uredbo z zakonsko močjo o ureditvi državne tiskarne kraljevine Jugoslavije; 3. uredbu z zakonsko močjo o osnovanju ekonomsko-komercialne visoke šole v Beogradu in višje in srednje umetniške šole v Beogradu; 4. da spremeni uredbu o ureditvi gospodinskih šol z dne 17. septembra 1920 in predpiše novo uredbu in uredbu o višji pedagoški šoli; 5. uredbu z zakonsko močjo o spremembah in dopolnitvah zakona o učbenikih od 22. septembra 1929. Z uredbami pod 1, 2 in 4 se ne smejo povišati osebni izdatki niti menjati zakon o uradnikih.

Nekaj misli k novi pridobitvi

V finančnem zakonu za l. 1936./37. sta dve važni določbi, ki zanimata vse učiteljstvo v Jugoslaviji. Prva je določba o novem disciplinskem postopku, o kateri smo razpravljali že v prejšnji številki »Učiteljskega tovariša«, a druga je določba glede vzdrževanja narodnih šol.

Zakon o narodnih šolah iz l. 1929. predvideva graditev učiteljskih stanovanj povsod, kjer obstojajo narodne šole. Dokler pa stanovanja niso zidana, dovoljuje zakon plačevanje stanarine učiteljstvu. Poleg tega pa morajo šolske občine skrbeti za vse materialne izdatke šole. Učiteljstvo, ki je v principu odobravalo te določbe, je moralo kaj kmalu opaziti, da jih mnoge, predvsem siromašnejše občine ne morejo izpolnjevati. Ne samo, da ni učiteljstvo prejemalo z zakonom predvidene stanarine, marveč so se pojavili tudi taki slučaj, da je moral učitelj kupiti kredo in plačati snagilca šole iz lastne, že itak mizerne plače. Razumljivo je tedaj, da so se pojavili v učiteljskih vrstah glasovi po spremembi teh zakonskih določb. Na mnogih zborovanjih in skupščinah v državi je naglašalo učiteljstvo potrebo, da naj se prenese vzdrževanje šol iz šolskih občin na banovine. S to zahtevo je hotelo poudariti, da je v interesu pravilnega razvoja

narodnega šolstva nujno potrebno reguliranje po šolskih proračunih predvidenih dohodkov prav vsem šolam.

Toda kako urediti to?

Našo zahtevo, naj bi se preneslo vzdrževanje šol, kakor tudi izplačevanje stanarin na občine, je rodila nujna potreba. Učiteljstvo, ki pozna življenje in mentaliteto našega preprostega človeka, je potrpežljivo prenašalo posledice peze, ki je bila naložena šolskim občinam, a se je največkrat prevladala na učiteljska ramena. — Prav tam, kjer ni imelo učiteljstvo nikake, niti najmanjše gnotne koristi od te uredbe, ker zaradi siromaštva ali prezadolženosti niso mogle občine izpolnjevati z zakonom predvidenih določb, je moralo iz lastnega žepa prispevati sredstva za najnujnejše učne pripomočke. Tudi pri javnem izvenšolskem delu je tvorilo vprašanje stanarine svoje posebno poglavje. Da je bila ta naša zahteva upravičena in tudi potrebna, so uvideli tudi na merodajnem mestu in v letošnji finančni zakon je vnesena, na drugem mestu objavljena določba.

S prenosom vzdrževanja šol na banovine je urejen temelj pravilnemu razvoju in tudi dvigu narodnega šolstva. Toda od temelja ni zavisno vse, marveč je vprašanje celotne zgradbe odvisno od vsega poznejšega dela. V

Važna misija pedagoške centrale v Mariboru

Ekскурzija na Češkoslovaško, pedagoški teden in anketa o slovenskem otroku

Pedagoška centrala v Mariboru vrši od svojega postanka dalje važno kulturno prosvetno misijo, ne samo za svoje člane, marveč po njih tudi za najširše plasti naroda. Ze ime izpričuje, da je tu žarišče pedagoške znanosti, ki po svojih vodilnih predstavnikih preizkuša vse sodobne pedagoške izsledke iz najnovejših časov. Najboljše propagira v raznih oblikah med našim učiteljstvom, ki jih s pridom uporablja na področju svojega praktičnega šolskega udejstvovanja.

Neumorni predsednik Pedagoške centrale g. G. Šilih, profesor na mariborskem učiteljski, je v zvezi z ostalimi prvoboritelji sodobne narodne šole sklenil proučiti moderno šolstvo na Češkoslovaškem. V ta namen se vrši od 19. do 31. maja t. l. ekspurzija naših prosvetnih delavcev iz učiteljskega, meščanskih in narodnih šol na Češkoslovaško. Vodja ekspurzije je prof. Šilih. Vseh udeležencev je 29 in bodo potovali z avtokarom mariborske mestne občine.

Ekскурzisti bodo proučili sodobno češkoslovaško narodno šolstvo. Posebni interes pa je posvečen poizkusnim šolam, ki so osnovane po načrtu globalista Vaclava Příhoda (knjiga »Racionalisace školstvie«).

Iz Maribora bodo potovali ekspurzisti preko meje, skozi Gradec čez Semering na Dunaj. Tu bo kratek postanek, nato pa nadaljujejo pot v Bratislavo, kjer ostanejo dva dni, v Zlinu dva dni, v Brnu dva dni. Baš v tem času bo v Brnu kongres poizkusnih šol. Tu si bodo ogledali pedološki laboratorij rojaka s krškeva polja g. prof. Mihajla Rostoharja. En dan bodo ostali v Kraljevem gradu, v Pragi pa tri dni. Tu si bodo ogledali »Pedagoški inštitut Komenskega«, visoko pedagoško šolo učiteljev, ki jo vzdržujejo sami in drž. pedagoško akademijo. Iz Prage potujejo v Tabor, kjer ostanejo pol dneva. Vračali se bodo skozi Budjevojice, Linc, čez Visoke ure, skozi Celovec v Maribor.

Ta ekspurzija naj nudi slovenskemu učiteljstvu možnost, da se bo odvrnilo od nemške pedagoške orientacije.

Strokovni kmetijski tečaj za učitelje kmetsko-nadaljevalnih šol

Strokovni kmetijski tečaj za učitelje kmetsko-nadaljevalnih šol bo na banovinski vinarški in sadjarski šoli v Mariboru od 20. aprila do 16. maja, od 15. junija do 20. junija in od 5. oktobra do 24. oktobra 1936. Vsi trije deli tvorijo enoto in se mora vsak učitelj, ki bo sprejet v tečaj, udeleževati predavanj vseh treh delov.

Strokovni kmetijski tečaj ima namen nuditi učiteljem toliko praktičnega in teoretičnega znanja iz posameznih kmetijskih panog, kolikor ga potrebujejo za uspešno poučevanje na kmetsko-nadaljevalnih šolah. Pouk bo predvsem praktičen in bo upošteval razmere malega in srednjega kmeta. Na tečaju bodo predavanja in praktične vaje iz sadjarstva, iz živinoreje, iz poljedelstva, iz vrtnarstva, iz vinarstva in kletarstva, iz gozdarstva in iz kmetijskega gospodarstva.

VSEBINA:

Depolitizacija našega šolstva.

Dva važna amandmana finančnega zakona. Važna misija pedagoške centrale v Mariboru. Strokovni kmetijski tečaj za učitelje kmetsko-nadaljevalnih šol.

Primite denuncianta!

Splošne vesti. — Listj o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU. — Naša gospodarska organizacija. — Mladinska matica. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU. — Novosti na knjižnem trgu. — Inozemsko šolstvo in učiteljstvo.

finančnem zakonu je predvidena uredba, ki naj uredi poslovanje in postopanje v smislu amandmana finančnega zakona za l. 1936./37. Nova uredba mora odstraniti vse napake, ki so se doslej pokazale in ki so škodile napredku in pravilnemu razvoju šolstva.

Banovinski šolski odbori bodo imeli z uveljavljenjem te nove uredbe mnogo dela in bo nujno potrebna tudi njih reorganizacija. Toda vse to je stvar izvedbe.

Danes stojimo tako rekoč pred izvršenim dejstvom in šele sedaj more učiteljstvo, predvsem podeželsko, pričakovati, da bodo določbe zakona o narodnih šolah tudi v popolnosti izvedene. In prav te izvedbe bodo pospeševale pravičen razvoj narodnega šolstva.

Ekскурzisti bodo stopili v stik z jugoslovenskimi češkoslovaškimi ligami in Zvezo češkoslovaškega učiteljstva. V ta namen je podvzela Pedagoška centrala že vse potrebne korake z vodjo češkoslovaške reforme gosp. dr. Vaclavom Příhoda.

Meseca aprila t. l. priredi Pedagoška centrala peti pedagoški teden, ki bo namenjen starejšim šoloobveznim otrokom. Obravnavala se bodo vsa pereča vprašanja otroka in tudi vprašanja sodobnega šolstva. Na sporedu so zdravniška predavanja. Tov. Vranc in Zerjav bosta v obliki dialogov očitovala otroške napake. Tov. Vilko Mazi iz Ljubljane bo predaval o defektni deci, g. prof. Šilih o vlogah kazni in nagrad v domači vzgoji, tov. Rode pa o zaposlitvenih možnostih predšolskih otrok.

Za pedagoški teden vlada že sedaj veliko zanimanje najširših plasti mariborskega prebivalstva, ki streme za pravilno vzgojo svojih otrok.

S podporo kr. banske uprave bo izdala Pedagoška centrala anketno polo o socialnem stanju šolske dece v dravski banovini. Anketno polo sta izdelala naša pedagoška klasična dr. Karol Ozvald, univ. prof. in dr. Žgeč. Pole bodo izpolnili učitelji širom dravske banovine. Mimogrede naj bo omenjeno, da namerava poslati kr. banska uprava slične popisnice tudi kmetijskim in gospodinjiskim nadaljevalnim šolam v banovini. Ti anketni podatki se bodo uporabili za referat na vseslovenskem pedološkem kongresu, ki bo naslednje leto v Beogradu.

Uvidevajoč eksistenčno nujnost vseh perečih vprašanj našega otroka, je Pedagoška centrala, v ljubezni do nove šole in njenega podviga, zastavila širokopotezno akcijo, s katero bo v izpopolnitvi vrzeli kulturnega napredka storjen zopet korak dalje. Zato za služi za svoje nesebično delo vso pohvalo in priznanje. R. B.